

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA BẢO TÀNG

ĐỒ ĐÌNH DŨNG

TÌM HIỂU DI TÍCH CHÙA SÒ
(XÃ TÂN HOÀ - HUYỆN QUỐC OAI - HÀ NỘI)

KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TÀNG

NGƯỜI HƯỚNG DẪN : TS. PHẠM THU HƯƠNG

HÀ NỘI - 2010

MỤC LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU	1
1.Lý do chọn đề tài	4
2.Mục đích nghiên cứu.	5
3.Đối tượng nghiên cứu.	5
4. Phạm vi nghiên cứu.	5
5. Phương pháp nghiên cứu.	6
6.Bố cục khóa luận	6
Chương 1. CHÙA SO TRONG KHÔNG GIAN VĂN HÓA LÀNG SO	7
1.1. TỔNG QUAN VỀ LÀNG SO	7
1.1.1. Vị trí địa lý và điều kiện tự nhiên	7
1.1.2. Lịch sử Làng So	8
1.1.3. Dân cư và truyền thống Cách mạng.....	9
1.1.4. Đời sống kinh tế	13
1.1.5. Đời sống văn hóa – xã hội.....	15
1.2. LỊCH SỬ HÌNH THÀNH VÀ QUÁ TRÌNH TỒN TẠI CỦA CHÙA SO	26
1.2.1. Niên đại khởi dựng.....	26
1.2.2. Các lần trùng tu	28
Chương 2. GIÁ TRỊ KIẾN TRÚC-NGHỆ THUẬT CỦA CHÙA SO.....	30
2.1. GIÁ TRỊ KIẾN TRÚC.....	30
2.1.1 Không gian cảnh quan.....	30
2.1.2.Bố cục mặt bằng tổng thể.....	36
2.1.3.Kết cấu kiến trúc	37
2.1.4. Trang trí trên kiến trúc	47
2.2. NGHỆ THUẬT ĐIÊU KHẮC.....	48
2.2.1. Tượng thờ	48

2.2.2. Các di vật tiêu biểu.....	73
Chương 3. BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI TÍCH CHÙA SÒ	82
3.1. THỰC TRẠNG DI TÍCH CHÙA SÒ	82
3.1.1. Thực trạng di tích	82
3.1.2. Thực trạng di vật	85
3.2. BẢO TỒN DI TÍCH CHÙA SÒ.....	88
3.2.1.Cơ sở pháp lý.....	88
3.2.2.Các hoạt động bảo tồn.....	90
3.2.3.Bảo tồn các di vật	93
3.3. VẤN ĐỀ TÔN TẠO.....	94
3.4. PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI TÍCH CHÙA SÒ	96
KẾT LUẬN	101
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	100

PHẦN MỞ ĐẦU

1.Lý do chọn đề tài

Di tích lịch sử - văn hóa là tài sản quý giá của dân tộc và của toàn nhân loại, là bức tranh xác thực và cụ thể nhất về đặc điểm văn hóa của từng quốc gia. Ngày nay, dù phát triển ở trình độ nào, mỗi đất nước đều phải tiến hành những hoạt động bảo tồn và phát huy giá trị di tích cho riêng mình, di tích lịch sử - văn hóa không chỉ nằm trong sự quan tâm của từng quốc gia mà còn là sự quan tâm của cộng đồng quốc tế.

Việt Nam là đất nước có loại hình di tích lịch sử văn hóa phong phú và đa dạng, trong đó di tích kiến trúc nghệ thuật chiếm một số lượng đáng kể, nhất là kiến trúc chùa.

Đạo Phật phù hợp với đặc trưng văn hóa của người Việt; vì thế nên khi du nhập vào Việt Nam, đạo Phật nhanh chóng phát triển. Có thời kỳ tôn giáo này đã phát triển đến đỉnh cao như cuối thời Lý – Trần với nhiều chùa, tháp xây dựng khắp nơi, đôi lúc có hệ tôn giáo khác phát triển mạnh hơn nhưng tinh thần từ bi, bác ái của Phật giáo thấm sâu vào trong tâm hồn của người Việt. Chính vì vậy, ngôi chùa đã chiếm một vị trí khá quan trọng, trở thành một bộ phận không thể thiếu trong đời sống tâm linh của người Việt. Việc nghiên cứu ngôi chùa, xác định các mặt giá trị của nó không chỉ có ý nghĩa nghiên cứu tìm hiểu truyền thống văn hóa người Việt mà còn cung cấp nguồn tư liệu khoa học cho công tác bảo tồn và phát huy giá trị của các di tích lịch sử văn hóa trong đời sống hiện nay.

Chùa So (tên chữ là Lạc Lâm tự) là một trong những di tích nằm trong một vùng quê giàu truyền thống văn hóa của làng So, xã Tân Hòa, huyện Quốc Oai, thành phố Hà Nội.

Qua khảo sát tại di tích và các nguồn tư liệu cho biết chùa có niên đại khá sớm, hiện vẫn còn dấu vết của kiến trúc thời Mạc, các di vật thuộc thời đại Lê Trung Hưng, Tây Sơn, Nguyễn. Trải qua nhiều biến động, thăng trầm của lịch sử xã hội, sự tàn phá của chiến tranh nhưng chùa So vẫn bảo tồn được các giá trị văn hóa vật thể và phi vật thể. Giá trị ấy được thể hiện cụ thể thông qua kiến trúc, cảnh quan, các di vật cùng với các hoạt động văn hóa, tôn giáo- tín ngưỡng diễn ra trong di tích.

Việc tìm hiểu, nghiên cứu toàn diện các mặt giá trị của di tích dưới góc độ bảo tồn – bảo tàng sẽ góp phần hữu ích vào việc bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa của di tích . Vì vậy nên em chọn đề tài: “Tìm hiểu di tích chùa So, xã Tân Hòa, huyện Quốc Oai, Hà Nội” làm khóa luận tốt nghiệp Đại học của mình.

2.Mục đích nghiên cứu

Mục đích của khóa luận là tìm hiểu lịch sử, sự ra đời và quá trình tồn tại của chùa So; nghiên cứu các giá trị kiến trúc, nghệ thuật; vận dụng những kiến thức đã học trong lĩnh vực bảo tồn- bảo tàng để đề xuất các giải pháp nhằm bảo tồn và phát huy giá trị của di tích chùa So trên cơ sở thực trạng của di tích.

3.Đối tượng nghiên cứu

Khóa luận tập trung nghiên cứu toàn diện chùa So, trong đó trọng tâm nghiên cứu kiến trúc và những di vật tiêu biểu, cùng với các đặc điểm không gian văn hóa làng So (xã Tân Hòa và xã Cộng Hòa) huyện Quốc Oai, Hà Nội.

4. Phạm vi nghiên cứu

Nghiên cứu chùa So trong không gian văn hóa làng So, xã Tân Hòa, huyện Quốc Oai, Hà Nội trong giai đoạn hiện nay.

5. Phương pháp nghiên cứu

Khóa luận sử dụng quan điểm duy vật biện chứng, duy vật lịch sử khi xem xét, đánh giá sự vật và hiện tượng trong sự phát triển tất yếu, khách quan của lịch sử.

Khóa luận sử dụng phương pháp nghiên cứu liên ngành Bảo tàng học, Bảo tồn di tích, Mỹ học, Sử học, Xã hội học; đặc biệt là các phương pháp khảo sát điền dã tại di tích với các thao tác: quan sát, đo vẽ, chụp ảnh, phỏng vấn, ghi chép, thống kê, phân tích, tổng hợp số liệu, ...

6. Bố cục khóa luận

Khóa luận ngoài phần mở đầu, kết luận, phụ lục và danh mục tài liệu tham khảo thì gồm có 3 chương sau:

Chương 1: Chùa So trong không gian văn hóa làng So.

Chương 2: Giá trị kiến trúc-nghệ thuật chùa So.

Chương 3: Bảo tồn, tôn tạo và phát huy giá trị di tích chùa So.

Sau quá trình học tập và nghiên cứu, trên cơ sở vận dụng những kiến thức đã học về chuyên ngành Bảo tồn – bảo tàng, bài khóa luận được hoàn thành với sự nỗ lực cố gắng của bản thân cùng với sự hướng dẫn trực tiếp của cô giáo Phạm Thu Hương. Em xin gửi lời cảm ơn chân thành đến Tiến sĩ Phạm Thu Hương – người đã hướng dẫn em trong suốt thời gian thực hiện đề tài.

Em cũng xin gửi lời cảm ơn và bày tỏ lòng biết ơn chân thành của mình đến các thầy cô giáo trong khoa Bảo tàng - Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, UBND xã Tân Hòa, sư thầy Thích Đàm Thiện- trụ trì tại chùa So đã giúp đỡ và cung cấp tư liệu cho em trong quá trình khảo sát thực địa tại di tích .

Là công trình nghiên cứu đầu tiên, bài khóa luận không tránh khỏi những thiếu sót. Bởi vậy em rất mong nhận được sự góp ý của các nhà nghiên cứu, thầy cô và các bạn.

Em xin chân thành cảm ơn!

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bảo tàng tổng hợp tỉnh Hà Tây 1998, *Hồ sơ di tích chùa So*
2. Trần Lâm Biên (1996), *Chùa Việt*, Nxb VH TT, HN
3. Trần Lâm Biên (2003), *Đền thờ trong di tích người Việt*, Nxb VH TT, HN
4. Trần Lâm Biên (dịch 2003), *Lịch sử và mỹ thuật Việt Nam*, trường Đại học Văn Hoá Hà Nội
5. Trần Lâm Biên (Chủ biên 2001), *Trang trí trong mỹ thuật của người Việt*, Nxb VH DT, HN
6. Trần Lâm Biên (Chủ nhiệm đề tài 2008), *Diễn đàn kiến trúc truyền thống Việt (Vùng châu thổ sông Hồng)*, Bộ Văn hoá – Thông tin, đề tài nghiên cứu khoa học cấp Bộ, Hà Nội
7. Trần Lâm Biên (2005), *Một con đường tiếp cận lịch sử*, Nxb VH DT, HN
8. Phan Kế Bích (1990), *Việt Nam phong tục*, Nxb TP Hồ Chí Minh, Thành Phố Hồ Chí Minh
9. Nguyễn Du Chi (2003), *Hoa văn Việt Nam*, Nxb Mỹ thuật, Hà Nội
10. Phạm Xuân Độ (1939), *Sơn Tây tỉnh địa chí*, Hà Nội
11. Trịnh Thị Minh Đức (Chủ biên 2007), *Bảo tồn di tích lịch sử Văn hoá*, Nxb Đại học Quốc Gia Hà Nội
12. *Luật di sản Văn hoá 2001* (Được sửa đổi bổ xung 2009),(2009),Nxb Chính trị Quốc Gia Hà Nội
13. Nguyễn Thị Minh Lý (Chủ biên 2004), *Đại cương về cổ vật ở Việt Nam*, Trường Đại học Văn hoá Hà Nội, Hà Nội
14. Hà Văn Tấn (Chủ biên 1993), *Chùa Việt Nam*, Nxb Khoa học Xã Hội

15. Ngô Đức Thịnh (2001), *Tín ngưỡng và Văn hoá tín ngưỡng ở Việt Nam*, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội
16. Nguyễn Văn Tiến (2004), *Chùa Thầy*, Luận án tiến sỹ khoa học lịch sử, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội
17. Chu Quang Chứ 2003, *Tượng cổ Việt Nam với truyền thống điêu khắc dân tộc*, Nxb Mỹ thuật Hà Nội
18. Chu Quang Trứ (2003), *Kiến thức dân gian truyền thống Việt Nam*, Nxb Mỹ thuật Hà Nội
19. Nguyễn Doãn Tuân (Chủ biên 2000), *Di tích lịch sử văn hoá Hà Nội*, Nxb Chính trị Quốc Gia Hà Nội
20. Viện Hán Nôm (1998), *Tư liệu Hán Nôm chùa So*, Hà Nội